

()

Diskussion (<https://www.medievarlden.se/diskussion>)

Här förs samtal och diskussioner, både klassiska debatter och konstruktiv branschdialog.

2018-09-03 11:01

Så har regeringen försämrat yttrandefriheten

Yttrandefrihetskommitténs förslag resulterade nästan enbart i inskränkningar av yttrandefriheten och utfallet av Mediegrundlagsutredningen blev om möjligt ännu sämre, skriver Nils Funcke.

Dela **f** (<https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=https%3A%2F%2Fwww.medievarlden.se%2Fdiskussion%2F2018%2F09%2Fsa-har-regeringen-forsamrat-yttrandefriheten%2F>)

Dela **t** (<https://twitter.com/home?status=S%C3%A5+har+regeringen+f%C3%B6rs%C3%A4mrat+yttrandefriheten+%E2%80%93+https%3A%2F%2Fwww.medievarlden.se%2Fdiskussion%2F2018%2F09%2Fsa-har-regeringen-forsamrat-yttrandefriheten%2F>)

Dela **s** (<https://www.linkedin.com/sharing/share-offsite/?url=https%3A%2F%2Fwww.medievarlden.se%2Fdiskussion%2F2018%2F09%2Fsa-har-regeringen-forsamrat-yttrandefriheten%2F>)

Beslut som begränsar de grundläggande fri- och rättigheterna har varit många de senaste åren. Och fler lär de bli (läs mer om framtida försämringar i kommande text). Utredningsdirektiv och uttalade ambitioner från regeringen och oppositionen får sinnesstämningen att stundtals pendla från trötthet till resignation.

Inte blir det bättre av att försämringarna i vissa fall tillkommit genom en bristande beredning, mot vedertagna fakta, utan tydliga motiv och i vissa fall utan ens någon motivering.

Till hösten väntar det andra riksdagsbeslutet om ändringar i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen. Förslag från Mediegrundlagsutredningen ska realiserats och börja gälla från årsskiftet. Precis som när det gällde Yttrandefrihetskommitténs förslag 2012 är det så gott som endast inskränkningar som blivit proposition och beslut.

Efter Yttrandefrihetskommittén fick sig den grundläggande regeln om oskuldspresumtion en knäck. Idag är det lättare för den enskilde som tappat i ett tryckfrihetsmål mot ett massmedieföretag att slippa betala motpartens rättegångskostnader. Den friade straffas. Samtidigt vidgades möjligheten för staten att ta parti för en enskild i förtalsmål. Tidigare gällde att endast när det var påkallat från allmänna synpunkter och det funnits "särskilda skäl" kunde JK väcka åtal. JK har varit mycket restriktiv med att ta parti för enskilda. Förutom i fallet med Mikael Persbrandt har JK endast väckt åtal i ömmande fall. Nu sänks kravet för när JK ska kunna ta parti för en enskild i förtalsmål genom att kravet på särskilda skäl tas bort.

Ett annat exempel som emanerar från Yttrandefrihetskommittén är det försämrade skyddet för den som lämnar uppgifter till utländska korrespondenter i Sverige. Det görs för att Sverige ska kunna bistå andra länder med rättsliga åtgärder på yttrandefrihetsområdet. Förändringen har inte motiverats av konkreta fall och inte värderats utifrån följderna för oppositionella i landsflykt.

Förslag från kommittén som syftade till att stärka yttrandefriheten, som att stärka rätten att distribuera skrifter, införa en begränsningsregel för grundlagsändringar, korrigera ansvarsförhållandena för databaser, komma tillrätta med ansvarsfrågor för databaser och stärkt skydd för taltidningar lade regeringen däremot åt sidan.

Utfallet av Mediegrundlagsutredningen blev om möjligt ännu sämre.

- Det på sikt allvarligaste är att den särskilda rättegångsordningen i tryck- och yttrandefrihetsmål med juryprövning undergrävs. Juryförfarandet används bara vid yttrandefrihetsmål i Sverige och syftet är att ge tryck- och yttrandefriheten extra skydd. Men som ett led i anpassningen till EU och det internationella samarbetet menar utredningen och regeringen till skillnad mot till exempel Yttrandefrihetskommittén att juryförfarandet inte längre ska ses som en grundläggande rättsprincip. Anledningen är att man vill vidga möjligheterna för svenska myndigheter att kunna bistå andra länder med till exempel utredningsåtgärder och tvångsmedel och då skulle juryförfarandet stå i vägen när man vill göra det inom yttrandefrihetsområdet. Men beslutet undergräver juryinstitutets status och kan vara första steget mot dess avskaffande.

- På ytterligare ett område är förändringarna av mer betydelsefull karaktär på sikt. Yttrandefrihetsgrundlagarna har med några specifika undantag, till exempel alkohol och tobaksreklam, alltid varit blinda för innehållet i ett yttrande. Att låta ändamålet med ett yttrande avgöra om det är skyddsvärt eller inte må vara vacker tanke. Men sex statliga utredningar har konstaterat att en reglering som bygger på innehållet i ett yttrande inte kan införas utan att yttrandefriheten påtagligt begränsas. Men från årsskiftet införs en ny delegationsregel som innebär att det blir möjligt att i lag ställa krav på och utformningen av varningstexter, innehållsdeklarationer och andra uppgifter om det behövs ur bland annat konsumentskäl. Förändringen kan tyckas marginell eller till och med god. Men det är som vi ska se första steget mot en mer generell reglering för att EU-anpassa grundlagen.

- Utan att ha varit föremål för en kommittéutredning vidgas, utan motivering och utan att behovet kartlagts, vad som ska anses utgöra olaga hot. Förslaget kommer från en ensamutredare med helt andra perspektiv än yttrandefrihetsintresset men får nu direkt genomslag i grundlagarna. En ordning som utgör ett avsteg från den svenska traditionen om att yttrandefrihetsfrågor ska utredas av en kommitté med yttrandefrihetsintresset som ledstjärna. Bakvägen införs en bestämmelse som vidgar vad som ska utgöra olaga hot. Rekviritet "allvarlig fruktan" ersätts med "allvarlig rädsla". Samtidigt blir andra fridsbrott tryck- och yttrandefrihetsbrott.

- "Kränkande tillmäle" ersätts i förolämpningsfall med "nedsättande uttalanden". Det vidgar det straffbara området och öppnar för oförutsebara tolkningar. Sådana förändringar bör om de anses nödvändiga enbart genomföras utanför grundlagarnas hägn. Om det senare uppkommer behov och är motiverade trots yttrandefrihetsintresset först därefter införs i grundlagarna. Det är som flera utredningar, bland annat Mediegrundlagsutredningen, konstaterat inte i medier med det extra starka grundlagsskyddet som till exempel kränkningar av enskilda personers integritet förekommer.

- Visserligen har riksdagens sagt nej till förslaget att undanta databaser som till exempel Lexbase från grundlagsskyddet. Förslaget var förankrat hos samtliga partier i kommittén utom Sverigedemokraterna. Men allianspartierna insåg hur illa genomtänkt det var och därför stoppades det i konstitutionsutskottet. Däremot klubbade riksdagen införandet av en delegationsbestämmelse som innebär att det i lag kan göra straffbart att lämna uppgifter om enskildas etiska ursprung, politiska åsikter, religiös och filosofisk övertygelse om uppgifterna offentliggörs så att de kan sammanställas. Sådana sammanställningar kommer inte längre att ha grundlagens skydd och skulle kunna töjas till att träffa även etablerade mediers kartläggningar och granskningar. Frågan om att undanta vissa databaser från mediegrundlagarna har heller inte helt övergetts. Partierna i konstitutionsutskottet har enats om att låta utreda det på nytt.

Sammantaget en dystert bild av hur regeringen och stora delar av oppositionen hanterar yttrandefriheten. Både när det gäller förslagen i sak, bristen på motiv och det sätt de tagits fram.

Nils Funcke, journalist och yttrandefrihetsexpert

Relaterade Diskussionsinlägg

[Bloggare eller journalist? rättigheter är medborgerliga \(https://www.medievarlden.se/diskussion/2012/01/bloggare-eller-journalist-rattigheter-bor-vara-medborgerliga/\)](https://www.medievarlden.se/diskussion/2012/01/bloggare-eller-journalist-rattigheter-bor-vara-medborgerliga/)

[YFK: All skrift måste distribueras \(https://www.medievarlden.se/diskussion/2012/08/yfk-all-skrift-maste-distribueras/\)](https://www.medievarlden.se/diskussion/2012/08/yfk-all-skrift-maste-distribueras/)

[MEDIEGRUNDLAGSUTREDNINGEN \(HTTPS://WWW.MEDIEVARLDEN.SE/DISKUSSION/TAGG/MEDIEGRUNDLAGSUTREDNINGEN/\)](https://www.medievarlden.se/diskussion/tagg/mediegrundlagsutredningen/)

[NILS FUNCKE \(HTTPS://WWW.MEDIEVARLDEN.SE/DISKUSSION/TAGG/NILS-FUNCKE-2/\)](https://www.medievarlden.se/diskussion/tagg/nils-funcke-2/) [TRYCKFRIHET \(HTTPS://WWW.MEDIEVARLDEN.SE/DISKUSSION/TAGG/TRYCKFRIHET/\)](https://www.medievarlden.se/diskussion/tagg/tryckfrihet/)

[YTTRANDEFRIHET \(HTTPS://WWW.MEDIEVARLDEN.SE/DISKUSSION/TAGG/YTTRANDEFRIHET-4/\)](https://www.medievarlden.se/diskussion/tagg/yttrandefrihet-4/)

[YTTRANDEFRIHETSKOMMITTÉN \(HTTPS://WWW.MEDIEVARLDEN.SE/DISKUSSION/TAGG/YTTRANDEFRIHETSKOMMITTEN-5/\)](https://www.medievarlden.se/diskussion/tagg/yttrandefrihetskommitten-5/)

SENASTE DISKUSSIONSINLÄGGEN

[\(https://www.medievarlden.se/diskussion/2018/09/ytterligare-forsamringar-av-yttrandefriheten-att-vanta/\)](https://www.medievarlden.se/diskussion/2018/09/ytterligare-forsamringar-av-yttrandefriheten-att-vanta/)

2018-09-04 09:50

Ytterligare församringar av yttrandefriheten att vänta

[\(https://www.medievarlden.se/diskussion/2018/09/ytterligare-forsamringar-av-yttrandefriheten-att-vanta/\)](https://www.medievarlden.se/diskussion/2018/09/ytterligare-forsamringar-av-yttrandefriheten-att-vanta/)

Efter två utredningar som resulterat i försvagningar av tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen är det dags igen, skriver Nils Funcke.

[\(https://www.medievarlden.se/diskussion/2018/09/ytterligare-forsamringar-av-yttrandefriheten-att-vanta/\)](https://www.medievarlden.se/diskussion/2018/09/ytterligare-forsamringar-av-yttrandefriheten-att-vanta/)

[\(https://www.medievarlden.se/diskussion/2018/09/sa-har-regeringen-forsamrat-yttrandefriheten/\)](https://www.medievarlden.se/diskussion/2018/09/sa-har-regeringen-forsamrat-yttrandefriheten/)